

OČISTEC - NÁDEJ NA SPÁSU

Ľudia, ktorí sú už v stave večnej blaženosti (nebo) alebo si sami zvolili večné zatratenie (peklo) nepotrebujú naše modlitby ani obety. Ich stav je definitívne spečatený. Modlitba je určená pre duše, ktoré potrebujú očistenie od pripútanosti k neláske.

1. Úcta

Čo učí Katolícka Cirkev o očistci?

„Tí, čo zomierajú v Božej milosti a v priateľstve s Bohom, ale nie sú dokonale očistení, hoci sú si istí svojou večnou spásou, podstupujú po svojej smrti očisťovanie, aby dosiahli svätosť potrebnú na to, aby vošli do nebeskej radosti. Toto konečné očisťovanie vyvolených, ktoré je úplne odlišné od trestu zatratených, nazýva Cirkev očistcom.“ (KKC 1030 - 1031)

Profesor teológie Alan Schreck dodáva: „Očistec nie je druhou šancou pre tých, ktorí Boha odmietli a žili nemravným životom. Očistec je skôr znamením Božej milosti voči tým, ktorí v tomto živote konali jeho vôľu ale napriek tomu zomreli do istej miery spútaní hriechom alebo jeho dôsledkami.“

2. Historický exkursus a teória *Limbus puerorum*

Limbus (lat. *limbus* - okraj) môže byť v katolíckej teológii:

a) (po slovensky aj **predpeklie**) Miesto zomrelých, ktorí nie sú v nebi, v pekle ani v očistci, spravidla chápané ako predsieň či vonkajší okruh pekla. Predpeklie nie je súčasťou oficiálnej cirkevnej doktríny.

b) Teologická neistota o stave spásy napríklad tých, ktorí zomreli nepokrstení. V tejto súvislosti sa v teológii rozlišuje:

- o *limbus patrum* (miesto pre duše zomrelých spravodlivých v čase pred narodením Ježiša Krista, napríklad biblických prorokov)
- o *limbus puerorum* (miesto pre duše nepokrstených detí, ktoré ešte nezačali používať rozum pred svojou smrťou; pápež Benedikt XVI. s týmto konceptom nesúhlasil)

Je známe, že tradičné učenie Cirkvi sa v tejto veci uchýľovalo k teórii limbu, chápaného ako stav, v ktorom si duše detí zosnulých bez krstu v dôsledku dedičného hriechu nezasluhujú odmenu v podobe blaženého videnia, ale zároveň nepodstupujú nijaký iný trest, lebo nespáchali žiadny osobný hriech. Táto teória, rozvíjaná teológmi už od stredoveku, však nebola magistériom nikdy dogmaticky definovaná, hoci sa o nej vo svojom učení zmieňovalo až do Druhého vatikánskeho koncilu. Zostáva teda možnou teologickou hypotézou. No Katechizmus Katolíckej cirkvi (1992) už teóriu limbu nespomína, ale učí, že pokiaľ ide o deti zosulé bez krstu, Cirkev ich môže iba zveriť Božiemu milosrdenstvu, a to aj robí prostredníctvom osobitného pohrebného obradu za ne. Princíp, že Boh chce spásu všetkých ľudí (porov. KKC 1261), umožňuje dúfať, že jestvuje cesta spásy aj pre deti zosulé bez krstu. Toto tvrdenie nás vyzýva k teologickej reflexii, aby sme našli logické a koherentné spojenie medzi rôznymi tvrdeniami katolíckej viery: Božia univerzálna spásna vôľa - jedinečnosť Kristovho prostredníctva - nutnosť krstu pre spásu - univerzálne pôsobenie milosti vo vzťahu k sviatostiam - súvislosť medzi prvotným (dedičným) hriechom a stratou blaženého videnia - stvorenie ľudskej bytosti „v Kristovi“.

Na záver dôležité si uvedomiť, že II. Vatikánsky koncil (1962 - 1965. Koncil, ktorý zvolal pápež Ján XXII.) prestal používať územie nikoho a riadne ho zadefinovali: OČISTEC.

3. Očistec v Biblii

Biblia sa o očistci explicitne nevyjadruje. To však neznamená, že by očistec nemal biblický základ. Niektoré pomenovania pre dôležité pravdy viery sa v Biblii vyslovene nespomínajú napr. Trojica, Vtelenie, dedičný hriech. V týchto prípadoch sa terminológia sformovala v priebehu dejín Cirkvi. Emeritný pápež Benedikt XVI. ešte keď bol kardinálom výstižne pomenoval hlbokú spojitosť medzi dogmou a Bibliou: „Dogma nie je podľa definície nič iné ako vysvetlenie Písma.“

V Druhej knihe Makabejcov nachádzame pasáž (12,39-45), ktorá opisuje Júdu Makabejského a jeho družinu ako priniesli obeť za hriechy padlých spolubojovníkov. Autor knihy píše, že táto obeť za zosnulých „bola svätá a nábožná myšlienka. Preto dal (Júda) obetovať zmiernu obeť za mŕtvych, aby boli zbavení hriechu.“ (2 Mach 12,45) Ľudia, ktorí sú už v stave večnej blaženosti (nebo) alebo si sami zvolili večné zatratenie (peklo) nepotrebujú naše modlitby ani obety. Ich stav je definitívne spečatený. Modlitba je určená pre duše, ktoré potrebujú očistenie od pripútanosti k neláske. Boh je totiž absolútne svätý a hoci miluje hriešnika, netoleruje hriech. „Nič poškrvené nemôže doň vojsť, nik, kto sa dopúšťa ohavností a lži, ale iba zapísaní v Baránkovej knihe života.“ (Zjv 21,27) V Liste Hebrejom sa dočítame, že „Boh je stravujúci oheň.“ (Hebr 12,29) Na základe tohto môžeme usúdiť, že existuje stav, ktorí katolíci nazývajú očistec.

V Matúšovom evanjeliu Ježiš hovorí: „Ľuďom sa môže odpustiť každý hriech a každé rúhanie, ale rúhanie proti Duchu sa neodpustí. Ak niekto povie niečo proti Synovi človeka, môže sa mu odpustiť. Kto by však niečo povedal proti Svätému Duchu, tomu sa neodpustí ani v tomto veku, ani v budúcom.“ Čo je to budúci vek? Je to priama narážka na očistec. V určitom zmysle by sme mohli uvažovať o očistci ako o dočasnom väzení, z ktorého duše nevyjdú, kým nezaplatia do posledného haliera. (porov. Mt 5,26)

O očistnom ohni pre zachránených ale nedokonalých v láske píše aj apoštol Pavol v Prvom liste Korint'anom: „Lebo iný základ nikto nemôže položiť ako ten, čo je už položený, a ním je Ježiš Kristus. Či niekto na tomto základe stavia zo zlata, striebra, drahých kameňov, dreva, sena či slamy, dielo každého vyjde najavo. Deň Božieho súdu to ukáže, lebo sa musí ukázať v ohni, oheň preskúša akosť každého diela. Ak dielo postavené na základe zostane, robotník dostane odmenu; ak jeho dielo zhorí, utrpí škodu, no život si zachráni, ale ako cez oheň.“ (1Kor 3,11-15)

Biblia vyslovene neučí o očistci, je to nebiblická náuka a treba ju odmietnuť - to sú tvrdenia odporcov očistca. Paradoxne, toto tvrdenie ide proti tomu, kto ho vyslovuje. Kde Biblia učí, že je jedinou autoritou?

Stojí za to zmieniť sa ešte o jednom dôležitom aspekte. Biblia je podľa protestantov jediná duchovná autorita, najvyššie meradlo pravdy. Biblia vyslovene neučí o očistci, je to nebiblická náuka a treba ju odmietnuť - to sú tvrdenia odporcov očistca. Paradoxne, toto tvrdenie ide proti tomu, kto ho vyslovuje. Kde Biblia učí, že je jedinou autoritou? Lebo ak ideme podľa zásady „iba Písmo“ (sola scriptura), môžeme tvrdenie, že Písmo je jediná autorita odmietnuť! A ako vieme, ktoré spisy majú byť v Biblii a ktoré nie? Opäť sa to nedá určiť na základe zásady „iba Písmo.“ Vieme to na základe toho, že katolícka Cirkev (pod Božím vedením) rozlíšila podľa určitých kritérií, ktoré knihy patria alebo nepatria do biblického zoznamu.

4. Očistec v dejinách Cirkvi

Jacques Le Goff vo svojej známej knihe *Zrodenie očistca* uvádza, že výraz očistec (z latinského *purgare* - *očistiť*) sa v latinskom svete udomácnil medzi rokmi 1170 až 1200. Učenie Cirkvi o očistci bolo definované najmä na Florentskom (15.storočie) a Tridentskom (16.storočie) koncile. (porov. KKC 1031) Táto informácia nás však nemá zviest' k domnienke, že očistec bol úplne

„vykonštruovaný“ v stredoveku. Kresťania v očisťujúci posmrtný stav verili už oddávna. Cirkev totiž zvykne s konečnou platnosťou sformulovať učenie o nejakej pravde viery v období spochybňovania a napádania daného učenia. Napríklad dogma o nanebovzatí Panny Márie bola vyhlásená pápežom Píom XII. v roku 1950. To však neznamená, že by to bolo pre katolíkov niečo nové. Podobné je to aj v prípade očistca - ponúkam niekoľko svedectiev o posmrtnom očisťovaní z obdobia ranej Cirkvi:

- 1) O modlitbách za zomrelých svedčia nápisy v rímskych katakombách. Viera v očistec sa opiera o túto starodávnu prax.
- 2) Niektoré najstaršie kresťanské spisy mimo Nového zákona ako napríklad *Skutky Pavla a Tekly* alebo *Mučeníctvo Perpetuy a Felicity* spomínajú ustálenú prax kresťanov modlitby za zosnulých.
- 3) Ranokresťanský teológ Tertulián okolo roku 211 píše, že „*kresťania obetujú modlitby a Eucharistiu za zomrelých pri výročiu ich úmrtia.*“
- 4) Svätá Monika (4.storočie) prosila svojho syna Augustína aby po jej smrti za ňu obetoval modlitby a omše.
- 5) Gregor Nysský (335-396) – „*Potom čo duša, ktorá nie je očistená opustí telo, nebude môcť mať účasť na božskom živote, pokiaľ očistný oheň neodstráni všetky škvrny na duši.*“
- 6) Liturgia Jána Zlatoústeho (žil na prelome 4. a 5. storočia) obsahuje túto modlitbu: „*Modlíme sa taktiež za odpočinutie duší zomrelých služobníkov Božích a za odpustenie všetkých ich prestúpení, úmyselných aj neúmyselných ...*“
- 7) Pápež Gregor Veľký v 6. storočí svedčil o očistnom ohni vo svojom diele *Dialógy*: „*Treba veriť, že pred posledným súdom je za niektoré ľahké viny očistný oheň, pretože Ten, ktorý je Pravda hovorí, že ak sa niekto rúhal proti Duchu Svätému, neodpustí sa mu ani v tomto veku, ani v budúcom. Z tohto výroku sa dá pochopiť, že niektoré viny môžu byť odpustené v tomto veku, kým niektoré v budúcom, nazdávame sa totiž, že čo sa odopiera pri jednom hriechu, bude priznané pri inom.*“

Na záver

Modlime sa za duše v očistci

Najlaskavejší a najmilostivejší Bože, zmiluj sa nad všetkými dušami v očistci a vyslobod' ich z hrozných očistcových múk. Zmiluj sa nad nimi pre Tvoju nekonečnú lásku a milosrdenstvo a na ich úzkosti vzhliadni s otcovskou láskou. Zabudni na ich hriechy a krehkosti. Skrze svojho najmilšieho Syna, Ježiša Krista, v ktorého silne verili a dúfali, vyslobod' ich a pre Jeho horké umučenie odpusť im zaslúžené pokuty. Nedrž ich dlhšie v ich smutnom väzení, aby Ťa tým viac milovali a tým radostnejšie velebili na večné veky. **Amen.**

Kňaz: Odpočinutie večné daj im, Pane! **Ľud:** *A svetlo večné nech im svieti!*

Duše všetkých verných zomrelých, pre milosrdenstvo Božie, nech odpočívajú v pokoji. Amen.

Ó, Mária, Matka Božia, Matka milosrdenstva, pros za nás a za zomrelých!
